

ORIENTACIÓNS

GRUPO TRABAJO CIENCIAS XERAIS

CURSO 2023/2024

Bloque 1. Construindo ciencia

Dado o seu carácter transversal, as preguntas deste bloque incluíranse, de ser o caso, como subapartados das cuestións dos restantes bloques.

CONTIDOS	ORIENTACIÓNS
A evolución histórica do saber científico: a ciencia como labor colectivo, interdisciplinar e en continua construción e evolución.	Seguir contidos.
Estratexias para a elaboración dun proxecto científico interdisciplinar	
Fontes fiables de información: procura, recoñecemento e utilización.	Seguir contidos.
Experiencias científicas de laboratorio e/ou de campo: deseño, planificación e realización.	Seguir contidos.
Controis experimentais e contraste de hipóteses.	Seguir contidos.
Métodos de análise de resultados: organización, representación e ferramentas estatísticas.	Seguir contidos.
Comunicación científica: vocabulario científico, formatos (informes, vídeos, modelos, gráficos, diapositivas, gráficos, pósteres, modelos...) e ferramentas dixitais.	Interpretar e comunicar resultados a partir de táboas de datos, informes, vídeos, modelos, gráficos, diapositivas, pósteres, modelos...
Importancia social da contribución e do labor científico das persoas dedicadas á ciencia. O papel das mulleres na ciencia.	Seguir contidos.

Bloque 2. O sistema Terra

Realizaranse 2 preguntas (preguntas 1 e 2) relacionadas cos contidos deste bloque.

CONTIDOS	ORIENTACIÓNS
O Universo.	
A orixe do Universo, do sistema solar e da Terra. Importancia das súas características para explicar a súa orixe.	Nocións básicas sobre as distintas teorías que explican a orixe do Universo, o sistema solar e o planeta Terra.
A Lúa e a Terra. Forma e movementos e os seus efectos.	Sistema Lúa-Terra. Rotación e translación (ciclos día-noite e estacións). Fases da Lúa e mareas. Eclipses.
Aparición da vida na Terra. Principais hipóteses. Posibilidade de vida noutros planetas.	Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra.
A xeosfera.	
Estrutura e dinámica do interior terrestre. Teoría da tectónica de placas.	Modelos xeoquímico e xeodinámico. Principais postulados da teoría da tectónica de placas. Recoñecer (en esquemas, debuxos e fotografías) os límites de placas e as súas consecuencias xeolóxicas.
Procesos xeolóxicos externos.	Meteorización, erosión, transporte e sedimentación dos axentes xeolóxicos externos.
Riscos xeolóxicos. Medidas de predición e prevención e de corrección.	Clasificación dos riscos xeolóxicos. Predición, prevención e corrección.
As capas fluídas da Terra.	
Funcións e dinámica da atmosfera e da hidrosfera.	Circulación atmosférica xeral. Correntes oceánicas.
Interacción coa superficie terrestre e cos seres vivos.	Seguir contidos.
Os seres vivos.	
Clasificación e principais características dos distintos grupos.	Os cinco reinos. Clasificación atendendo a: número de células, organización celular, nutrición, tipo de vida e reprodución.
Adaptacións ao medio.	Principais adaptacións morfolóxicas, fisiolóxicas e etolóxicas aos medios aero-terrestre e acuático.

Bloque 3. Os ecosistemas e o ambiente

Realizaranse 2 preguntas (preguntas 3 e 4) relacionadas cos contidos deste bloque.

CONTIDOS	ORIENTACIÓNS
Os ecosistemas.	
Estrutura: relación entre compoñentes bióticos e abióticos.	Concepto, estrutura e composición dos ecosistemas.
Dinámica: relacións tróficas. Fluxo de enerxía e ciclo da materia.	Seguir contidos.
Resolución de problemas asociados.	Resolución de problemas con parámetros tróficos.
Os solos.	
Edafoxénese.	Principais factores edafoxenéticos. Horizontes edáficos.
A importancia da conservación do solo.	Identificación de accións positivas e negativas relacionadas coa conservación do solo.
O ambiente.	
Principais problemas ambientais de extensión local, rexional e global (quecemento global, buraco da capa de ozono, destrución dos espazos naturais, perda da biodiversidade, contaminación do aire e da auga, desertificación...). Causas e consecuencias.	Seguir contidos.
Recursos e fontes de enerxía renovables e non renovables.	Recurso e reserva. Clasificación das fontes de enerxía.
Prevención e xestión de residuos.	Clasificación e tratamento sostible dos residuos.
Economía circular.	Principais postulados da economía circular.
Relación entre conservación do ambiente, saúde humana e economía. Concepto one health.	Seguir contidos.
Modelo de desenvolvemento sustentable.	Obxectivos de desenvolvemento sustentable (ODS).

Bloque 4. Bioloxía para o século XXI

Realizaranse 2 preguntas (pregunta 5 e 6) relacionadas cos contidos deste bloque.

CONTIDOS	ORIENTACIÓNS
Bioloxía molecular.	
Bioelementos. Biomoléculas inorgánicas e orgánicas. Estrutura básica e funcións. Importancia biolóxica.	Clasificación dos bioelementos e biomoléculas. Auga: estrutura, propiedades e funcións nos seres vivos. Sales minerais: estados e funcións. Glúcidos: clasificación (mono-, oligo- e polisacáridos), enlaces e funcións. Lípidos: clasificación (saponificables e insaponificables), enlaces e funcións. Proteínas: aminoácidos, enlace, niveis estruturais e funcións das proteínas. Ácidos nucleicos: nucleótidos, enlaces, estrutura e funcións do ADN e dos ARN.
Expresión da información xenética. Procesos implicados.	Replicación, transcrición e tradución. Explicación dos procesos sen afondar na encimoloxía. Localización celular en procariontes e eucariotes.
O código xenético. Características e relación coa súa función biolóxica	Aplicación do código xenético para a resolución de problemas de transcrición e tradución.
Xenética.	
Conceptos básicos de xenética.	Conceptos que se van utilizar nos problemas.
A transmisión xenética de caracteres: resolución de problemas sinxelos.	Xenética mendeliana e non mendeliana. Resolución de problemas sinxelos.
Introdución á xenética cuantitativa e á epixenética.	Concepto de epixenética.
Enxeñaría xenética e biotecnoloxía.	
Técnicas de enxeñaría xenética: PCR, enzimas de restrición, clonación molecular e CRISPR-CAS9.	Seguir contidos.
Posibilidades da manipulación dirixida do ADN.	Principais aplicacións da enxeñaría xenética.
Aplicacións e repercusións da biotecnoloxía: agricultura, gandería, medicina ou recuperación ambiental. Importancia biotecnolóxica dos microorganismos.	Seguir contidos.

Saúde e enfermidade.	
Concepto de saúde (OMS).	Seguir contidos.
As enfermidades infecciosas e non infecciosas: causas, prevención e tratamento.	Clasificación das enfermidades humanas en función do axente causal incluíndo exemplos.
As zoonoses e as pandemias.	Concepto de zoonose e pandemia. Exemplos.
O mecanismo de actuación das vacinas e a súa importancia.	Seguir contidos.
O uso adecuado dos antibióticos.	Seguir contidos.

Bloque 5. Un universo de materia e enerxía

Realizarase 1 pregunta (pregunta 7) relacionada cos contidos deste bloque.

CONTIDOS	ORIENTACIÓNS
Sistemas materiais macroscópicos.	
A materia e os seus estados de agregación: sólido, líquido e gasoso.	Coñecer as propiedades máis importantes dos tres estados da materia.
Teoría cinética e cambios de estado.	Cambios de estado. Diferenzas entre evaporación e vaporización. Curvas de quecemento e arrefriamento.
Cambios físicos.	Distinguir entre cambios físicos e químicos.
Reaccións químicas.	Clasificación de reaccións químicas.
Clasificación dos sistemas materiais en función da súa composición.	
Mesturas, disolucións e substancias puras.	Clasificar substancias en mesturas, disolucións e substancias puras. Concepto de emulsión.
Propiedades das disolucións.	Resolver problemas de cálculo de concentracións de disolucións. Tanto por cento en masa, tanto por cento en volume e g/L. Molaridade.
A estrutura interna da materia e a súa relación coas regularidades que se producen na táboa periódica.	
Estrutura electrónica dos átomos. Desenvolvemento histórico do modelo atómico.	Coñecer as ideas principais dos distintos modelos atómicos.
Desenvolvemento da táboa periódica: contribucións históricas á súa elaboración actual e importancia como ferramenta predictiva das propiedades dos elementos.	Coñecer a estrutura da actual táboa periódica en grupos e períodos.
Posición dun elemento na táboa periódica a partir da súa configuración electrónica.	Realizar exercicios sobre configuración electrónica e relacionala coa posición do elemento na táboa periódica.
Tendencias periódicas. Aplicación á predición de valores de propiedades dos elementos da táboa a partir da súa posición nesta.	Aplicar as propiedades periódicas (Radio Atómico, Radio Iónico, Enerxía de ionización, Afinidade electrónica e Electronegatividade) para predicir as propiedades dos elementos.

Formación de compostos químicos.	
Normas de nomenclatura da IUPAC aplicando as devanditas normas ao recoñecemento e á escritura de fórmulas e nomes de diferentes especies químicas. Aplicacións que teñen na vida cotiá.	Formulación de compostos inorgánicos binarios e ternarios segundo as normas IUPAC.
Transformacións químicas dos sistemas materiais e leis que as rexen.	
Leis fundamentais da química: relacións estequiométricas en reaccións químicas.	Resolución de problemas de estequiometría.
Clasificación das reaccións químicas: aplicacións da reacción química en procesos industriais, ambientais e sociais significativos.	Seguir contidos.
Energía contida nun sistema, as súas propiedades e as súas manifestacións.	
Conservación da enerxía mecánica. Enerxía interna.	Seguir contidos.
Primeiro principio da termodinámica: intercambios de enerxía entre sistemas.	Resolución de problemas de intercambio de enerxía, calor, traballo e enerxía interna.
Procesos termodinámicos: tipos.	Cofecer os principais procesos termodinámicos. Isotérmico, isobárico, isócoro e adiabático.
Ecuacións termoquímicas. concepto de entalpía de reacción. Procesos endotérmicos e exotérmicos. Balance enerxético entre produtos e reactivos.	Resolver problemas de cálculo de entalpía. Diferenzar entre procesos endo- e exotérmicos. Diagramas entálpicos.
Segundo principio da termodinámica. Entropía.	Calcular a entropía dunha reacción.
Energía de Gibbs. Espontaneidade e equilibrio.	Calcular a enerxía libre en reaccións químicas e predicir a súa espontaneidade.
Energía e desenvolvemento sustentable.	Seguir contidos.

Bloque 6. As forzas que nos moven

Realizarase 1 pregunta (pregunta 8) relacionada cos contidos deste bloque.

CONTIDOS	ORIENTACIÓNS
Descrición do movemento dun obxecto empregando as ecuacións básicas da cinemática.	
Conceptos xerais: posición, velocidade e aceleración; compoñentes intrínsecas da aceleración	Seguir contidos.
Movemento rectilíneo uniforme e uniformemente acelerado; aplicacións, por exemplo, en seguridade viaria.	Resolver problemas de MRU e MRUA.
Movemento circular uniforme.	Resolver problemas de MCU.
Dinámica newtoniana.	
Leis de Newton.	Aplicar as leis de Newton á resolución de problemas.
Momento lineal e a súa conservación; aplicacións e manifestacións na natureza.	Principio de conservación. Cálculo do momento lineal en problemas.
Momento de forzas e a súa relación coa rotación.	Seguir contidos.
Estática: equilibrios de estruturas simples nas que interveñen pesos, tensións e forzas de reacción; aplicacións de interese en enxeñaría, xeoloxía e bioloxía.	
Forzas fundamentais da natureza.	
Forza gravitacional: lei da gravitación universal, campo gravitacional, órbitas de astros, leis de Kepler.	Resolución de problemas sinxelos de forza e campo gravitacional.
Forza electrostática: lei de Coulomb, campo electrostático, exemplos de interese na natureza.	Resolución de problemas sinxelos sobre a lei de Coulomb.
Forza magnética: lei de Lorentz; campo magnético.	Resolución de problemas sinxelos de forza magnética.
Electromagnetismo. Fenómenos electromagnéticos de interese.	Seguir contidos.
Forza nuclear forte: estabilidade nuclear, fisión e fusión nucleares, radioactividade e lei de decaemento exponencial.	Coñecer os procesos de fisión e fusión nuclear. Principais tipos de radioactividade (α , β e γ). Aplicar a lei de decaemento exponencial á desintegración de elementos radioactivos.